

SADRŽAJ

Uvodna riječ	2
UVOD U TEORIJU SOCIJALNOG RADA NEKOLIKO PRILOGA O ODREĐENJU SOCIJALNOG RADA KAO PROFESIJE I ZNANOSTI	5
1. Socijalni rad kao profesija	7
2. Socijalni rad kao znanost	8
3. Mjesto teorije u profesiji i znanosti socijalnog rada	9
I. TEORIJA U ZNANOSTI SOCIJALNOG RADA	11
1.1. Teorija općenito. Pojam i funkcije teorije.	11
1. Teorija služi orijentaciji znanosti	14
2. Teorija nam pomaže pri stvaranju pojmova i pri klasifikaciji pojava .	16
3. Teorija prognozira činjenice	17
4. Teorija sažima činjenice	18
5. Teorija ukazuje na praznine u našem znanju	19
1.2. Sastavnice teorije	19
1. Osnovni pojmovi	19
2. Nezavisne, zavisne i intervenirajuće varijable	20
3. Hipoteze	20
4. Teorijski konstrukti	20
5. Teorijski postulati	21
6. Zakoni	21
1.3. Uvjeti koje mora zadovoljiti neka teorija da bude prihvaćena kao znanstveno valjana	21
1. Heuristička plodnost	22
2. Povezivanje, pojašnjavanje i tumačenje empirijskih generalizacija .	23
3. Sposobnost predviđanja pojava	23
4. Preciznost teorije	23
5. Iskustvena provjerljivost teorije	25
6. Primjenjivost teorije na nekom području	25
1.4. Dva osnovna načina nastanka teorija	26
1. Induktivno nastajanje teorije	26
2. Deduktivno nastajanje teorije	27
1.5. Tipovi teorija koje susrećemo u društvenim znanostima	28
1. Analitičke ili aksiomatske teorije	28
2. Empirijske teorije	29
3. Normativne ili konceptualne teorije	29
4. Paradigmatske teorije	30

1.6. Razvoj teorije oko predmeta istraživanja znanosti socijalnog rada..	31
1. Općenito o predmetu znanstvenog istraživanja	31
2. Predmet istraživanja znanosti socijalnog rada.....	32
3. Implikacije odabira predmeta istraživanja na razvoj teorije socijalnog rada.....	36
1.7. Moguće veze socijalnog rada s ostalim spoznajnim sustavima	37
1. Socijalni rad i druge znanosti	37
2. Socijalni rad i filozofija	38
3. Socijalni rad i neke neznanstvene spoznaje.....	39
3.1. Religija i duhovnost.....	39
3.2. Umjetnost i socijalni rad.....	40
3.3. Socijalni rad i zdravorazumsko razmišljanje.....	41
4. Stupnjevi integriranja znanja u socijalni rad.....	42
II. TEORIJA – SPONA IZMEĐU ZNANOSTI I PRAKSE.....	43
2.1. Činjenice i teorija.....	43
1. Činjenice započinju teoriju.....	44
2. Činjenice obogaćuju teoriju i potvrđuju njenu valjanost.....	45
3. Činjenice mijenjaju orijentaciju teorije i njeno težište.....	45
4. Činjenice započinju promjenu i odbacivanje postojeće teorije	45
2.2. Primjena teorije u praktičnom socijalnom radu	46
1. Zadovoljavajuća razina apstraktnosti teorije i primjena u praksi ..	46
2. Razumljivost teorije za socijalne radnice i socijalne radnike	47
3. Pravilo parsimonosti ili jednostavnosti	47
4. Fleksibilan i unutarne neproturječan pojmovno-kategorijalni aparat teorije	48
5. Razrješavanje problema i kumulacija podataka za verifikaciju teorije ..	48
6. Teorija mora omogućiti kontrolu situacije u procesu njene primjene ..	49
7. Teorija se provjerava u suradnji s klijentom čiji se problem razrješava ..	49
2.3. Kompatibilnost znanstvenog i istraživačkog procesa u socijalnom radu i uloga teorije.....	50
1. Izbor i definiranje problema.....	51
2. Analiza problema.....	53
3. Rješavanje problema.....	54
4. Provjeravanje rješenja.....	57
2.4. Teorija, perspektive i modeli za praksu socijalnog rada.....	59
Literatura.....	62
SOCIJALNI RADNICI – ISTRAŽIVAČI ILI AKTIVISTI?	68
I. KAKO ZAPOČETI ILI POZITIVIZAM KAO POMOĆ U PROCESU UTEMELJIVANJA ZNANOSTI I STRUKE	68

1.1. Nekoliko riječi o pozitivizmu	68
1.2. Izvori i praksa pozitivističkog socijalnog rada	70
1.3. Ostavština pozitivizma u suvremenom socijalnom radu	72
II. FUNKCIONALIZAM – POZITIVISTIČKA INAČICA?	78
2.1. Općenito o funkcionalizmu.....	78
2.2. Funkcionalističke ideje u socijalnom radu	79
1. Klijent je u središtu pozornosti	80
2. Princip "pomažućeg procesa"	81
3. Princip racionalnog korištenja vremena	81
4. Uloga institucije.....	81
Literatura.....	82
III. ČIKAŠKA SOCIOLOŠKA ŠKOLA – MODERNA SOCIOLOGIJA (SVOG VREMENA) UZ MODERNI SOCIJALNI RAD.....	84
3.1. Čikaška sociološka škola – znanost u akciji	84
3.2. Čikaška sociološka škola i socijalni rad.....	87
1. Ekološka teorija	90
2. Teorija društvene dezorganizacije	92
3. Teorija diferencijalnih asocijacija.....	93
4. Teorija kulturnog konflikta.....	95
5. Simbolički interakcionizam	97
3.3. Nasljeđe čikaške škole socijalnog rada za suvremeni socijalni rad	99
1. Funkcionalno povezivanje akademske djelatnosti i osobnog angažmana – pragmatizam u najboljem smislu na djelu.....	100
2. Područje obrazovanja kao faktor razvoja socijalno isključenih društvenih slojeva stanovništva.....	101
3. Ekološko-sustavski pristup socijalnom radu	102
4. Multikulturalnost u socijalnom radu	103
5. Skrb za obitelji	105
6. Grupni socijalni rad	105
Literatura.....	106
UVIJEK ČVRSTA VEZA PSIHOLOŠKI TEMELJI U SOCIJALNOM RADU	109
I. PSIHOANALITIČKA TEORIJA U SOCIJALNOM RADU....	109
1.1. Psihoanalitička teorija – reinterpretacija transcendentálnih iskustava subjektivnosti	109
1. Psihoanalitička teorija razvoja.....	110
2. Psihoanalitička teorija ličnosti	112
3. Psihoanalitička terapija	114

1.2. Psihoanalitička teorija u teoriji i praksi socijalnog rada	117
1. Prepoznavanje važnosti čovjekove biološkosti i povezivanje te biološkosti s društvenim funkcioniranjem čovjeka.....	117
2. Strukturirano učenje.....	117
3. Empatija	118
4. Značaj djetinjstva u razvoju čovjeka.....	119
5. Razumijevanje ličnosti i doživljaj svake osobe kao autonomne ..	119
6. Povećanje klijentove osobne odgovornosti	120
1.3. Psihosocijalni rad – socijalni rad nadahnut psihoanalizom	121
1.4. Teorijske osnove psihosocijalnog rada – temeljne vrijednosti	122
1.5. Konstituirajući koncepti	123
1. Koncept ličnosti	123
2. Koncept okoline.....	124
3. Koncept ličnosti u okolini.....	124
4. Psihosocijalna terapija	125
Literatura.....	126
II. BIHEVIORIZAM I KOGNITIVNA TEORIJA U SOCIJALNOM RADU	128
2.1. Osnove bihevizma	128
2.2. Temeljni teorijski konstrukti bihevizma.....	131
1. Determinizam	131
2. Empiricizam	132
3. Operacionalizam.....	132
4. Ekonomičnost.....	132
5. Izbjegavanje reifikacije	132
6. Izbjegavanje cirkularnog razmišljanja	133
2.3. Upotreba teoretskog modela u praksi socijalnog rada	133
III. KOGNITIVNI PRISTUP	138
3.1. Kognitivni pristup u socijalnom radu	142
1. Prilagođujuće učenje	142
2. Znanje i iskustvo su prenosivi	142
3. Usmjeravanje socijalnog učenja od strane klijenta.....	142
4. Osiguravanje temeljnih uvjeta za život.....	143
5. Potpunost i sveobuhvatnost intervencije	143
6. Klijentova perspektiva.....	143
7. Nada kao značajna simbolička perspektiva	143
8. Život nije isključivo sigurnost	143
9. Posrednička uloga institucije.....	143
10. Mjesto intervencije.....	144
Literatura.....	144

TEORIJA SUSTAVA – BIOLOŠKA METAFORA U DRUŠTVENIM ZNANOSTIMA	146
I. POJAVA TEORIJE SUSTAVA I OBILJEŽJA SUSTAVA KAO SREDIŠNJEG KONCEPTA	146
1.1. Obilježja sustava	148
1.2. Opća teorija sustava.....	149
II. ODJEK OPĆE TEORIJE SUSTAVA U SOCIJALNOM RADU. 152	152
2.1. Ekološko-sustavska teorija u socijalnom radu.....	154
2.2. Teorija kompleksnih sustava u socijalnom radu s doprinosima teorije kaosa i nelinearne dinamike	158
2.3. Zaključak: o daljnjem razvoju teorije sustava u socijalnom radu ..	161
Literatura.....	162
SUBJEKTIVISTIČKI ORIJENTIRANE TEORIJE: EGZISTENCIJALIZAM, HUMANIZAM I ODJEK U SUVREMENOM SOCIJALNOM RADU.....	164
I. FILOZOFIJA EGZISTENCIJE I SOCIJALNI RAD	164
1.1. Osnovno o filozofiji egzistencije	165
1.2. Ključni koncepti filozofije egzistencije.....	166
1. Ontološki koncepti	166
1.1. Sloboda i egzistencijalni tereti	167
2. Epistemološki i socijalni koncepti.....	169
2.1. Subjektivna istina	169
2.2. Odnosi s drugima.....	170
1.3. Utjecaj filozofije egzistencije na socijalni rad	170
1.4. Utjecaj filozofije egzistencije na socijalni rad u užem smislu: egzistencijalistički socijalni rad	171
1.5. Egzistencijalistički koncepti i standardi socijalnog rada	174
1. Pogled na teškoće korisnika	175
2. Sloboda, izbori, mogućnost promjene i samoodređenje	175
3. Svijest, spoznaja i samoodređenje	177
4. Standardi odnosa socijalnog radnika i korisnika.....	178
1.6. Egzistencijalistički koncepti i ostale teorijske perspektive	178
Literatura.....	179
II. HUMANISTIČKI PRISTUP U SOCIJALNOM RADU	182
2.1. Osnovno o humanističkoj psihologiji.....	182
1. Humanistički pristup ljudskoj prirodi i razvoju čovjeka.....	183
2. Humanistički pristup međuljudskim odnosima.....	184
2.2. Humanistički pristup u socijalnom radu	186

2.3. Utjecaj humanizma u užem smislu: Humanistički socijalni rad ..	187
2.4. Utjecaj humanizma u širem smislu: Implikacije na standarde socijalnog rada.....	190
1. Odnos socijalnog radnika i korisnika iz humanističke perspektive.	191
Literatura.....	194
TEORIJE USMJERENE DRUŠTVENOJ PROMJENI: RADIKALNI SOCIJALNI RAD, FEMINIZAM, KRITIČKE TEORIJE..	196
NEKE ŠIRE IDEJE O DRUŠTVENIM SUKOBIMA I DOPRINOSI KONFLIKTNIH TEORIJA.....	196
I. RADIKALNI SOCIJALNI RAD.....	200
1.1. Razvoj i osnovna obilježja radikalnog socijalnog rada	200
1.2. Ključne ideje radikalnog socijalnog rada.....	203
1.3. Radikalne ideje o društvenim strukturama, odnosima i razvoju pojedinca	204
1. Razumijevanje društvenih struktura.....	204
2. Osnovni marksistički doprinosi	204
3. Ideologija posjedovanja	205
4. Sprečavanje samoaktualizacije i održavanje ovisnosti u društvu... 206	
5. Obilježja društvenih odnosa i razvoja pojedinca	207
1.4. Radikalno razumijevanje društva i podrijetlo socijalnih problema..	208
1.5. Mogućnosti djelovanja socijalnih radnika.....	209
1. Polazište promjena: društvene strukture	209
2. Polazište promjena: osvještavanje i djelovanje pojedinca	211
1.6. Doprinosi radikalnog socijalnog rada	213
Literatura.....	214
II. FEMINISTIČKA TEORIJA I SOCIJALNI RAD	216
2.1. Feministička teorija	218
1. Liberalni feminizam	221
2. Socijalistički feminizam.....	222
3. Radikalni feminizam	223
2.2. Feministički socijalni rad.....	224
1. Žene su značajne za formiranje profesije socijalnog rada	224
2. Žene čine većinu u profesiji socijalnog rada	225
3. Žene su klijenti i korisnici socijalnih radnika i usluga unutar socijalne skrbi.....	226
Literatura.....	228
III. KRITIČKI SOCIJALNI RAD.....	231
3.1. O nekim osnovama kritičke teorije društva	231
3.2. Društvene okolnosti kao poticaj razvoju kritičkog socijalnog rada ...	232

3.3. Teorijska utemeljenost kritičkog socijalnog rada	235
1. Pristupi i osnovni koncepti	235
2. Bogatstvo teorijskih doprinosa u kritičkoj paradigmi	236
3. Ključni koncepti u kritičkoj paradigmi: koncepti problema i koncepti djelovanja.....	239
3.4. Djelovanje socijalnog rada za društvenu promjenu.....	245
1. Demonstrativne aktivnosti.....	246
2. Kooperacijske aktivnosti	247
3. Transformativne aktivnosti	249
Literatura.....	250
TEHNOLOGIJA NOVOG VREMENA	254
I. POSTMODERNIZAM I KONSTRUKTIVIZAM – PRIČA KOJA JOŠ TRAJE	254
1.1. Nekoliko misli za poticaj	254
1.2. O nazorima postmodernista	255
1.3. Temeljni koncepti postmodernizma.....	256
1. Diskurs ili uloga jezika kao konstrukcije značenja.....	256
2. Fragmentirani identitet	257
3. Gubitak povjerenja u teorije velikog dometa	257
4. Odvajanje koncepta moći od koncepta znanja.....	257
5. Ideje neoliberalizma u pristupu ekonomskim temeljima društvenog razvoja	258
6. Globalizacija – pokušaj stvaranja čovjekova holističkog iskustva ..	261
1.4. Postmodernizam u socijalnom radu	263
II. SOCIJALNI KONSTRUKTIVIZAM	269
2.1. Filozofija socijalnog konstruktivizma	269
2.2. Socijalni konstruktivizam i socijalni rad.....	272
1. Osobno iskustvo korisnika.....	272
2. Moć i mogućnost izbora	273
3. Relativnost socijalnog problema u kontekstu različitih socijalnih grupa. 273	
4. Važnost značenja.....	274
5. Fragmentiranost društvenog prostora	274
6. Pluralizam ideja i pristupa	275
7. Naglasak na obrazovanju socijalnih radnika	275
Literatura.....	276
NEKOLIKO ZAKLJUČNIH RIJEČI, ILI ČEMU TOLIKO BUKE OKO TEORIJE SOCIJALNOG RADA?	279
Literatura.....	285
Kazalo pojmova	286